

Opiskelijan tukeminen; mahdollisuudet ja vaiheet

ns. **Puuttumisen malli**

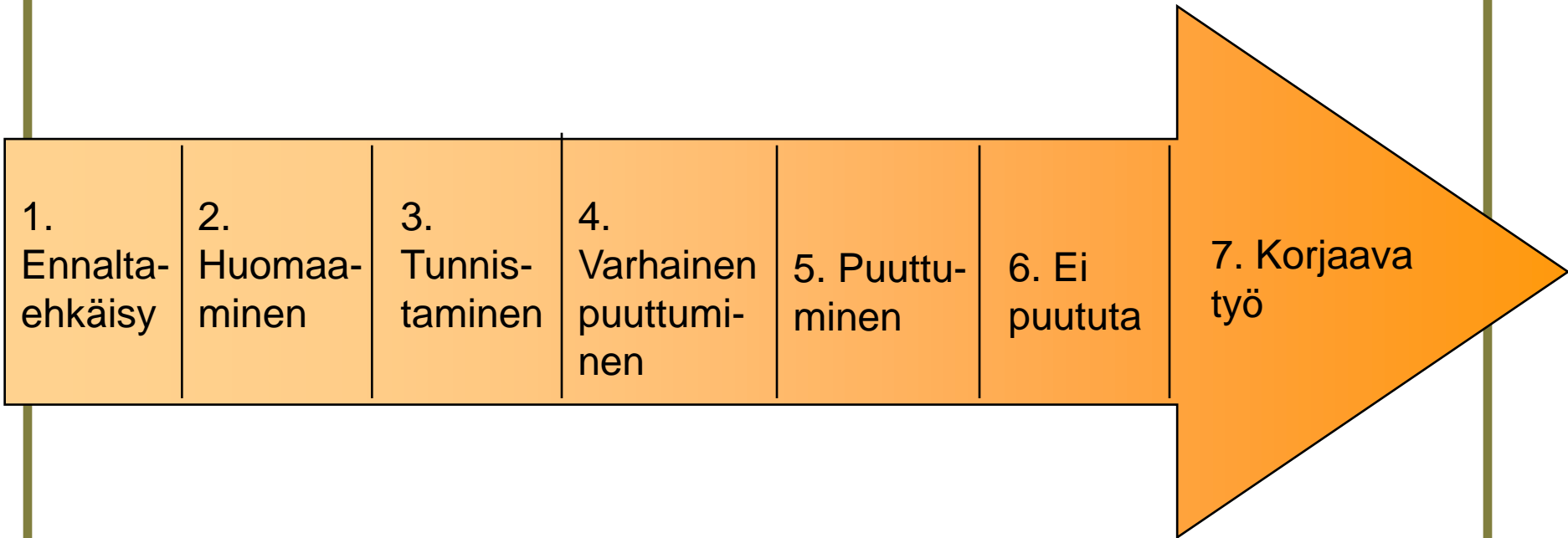
Tarja Koskinen
Heikki Turkka

Puuttumisen mallin tavoite

- Puuttumisen mallissa on kuvattu vaiheita, joissa opettaja, ohjaaja tms. voi tukea nuorta/nuoria hänen opintopolullaan
- Mitä aikaisemmassa vaiheessa puuttuminen tapahtuu, sitä helpompaa ja todennäköisemmin vaikuttavampaa tukeminen on; tavoitteena on estää pienten huolten muuttumista isoiksi
- Puuttuessaan työntekijä voi vähentää myös omaa huoltaan ja näin lisätä omaa työssäjaksamistaan
- Jokaisen työyhteisössä tulee puuttua havaitsemiinsa huoliin

TUEN ja PUUTTUMISEN VAIHEET

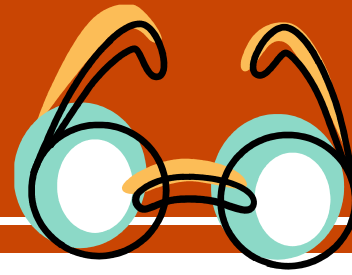

1. Ennaltaehkäiseviä puuttumisen muotoja

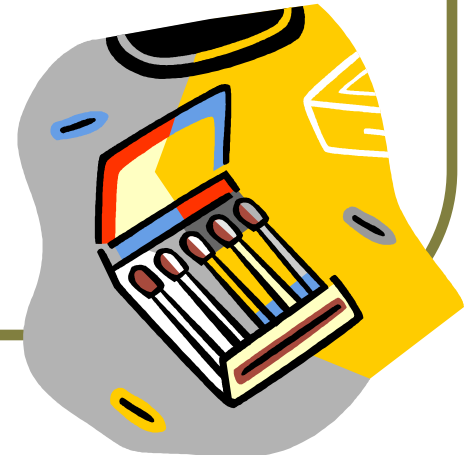

- Kasvattaminen, aikuisuus
- Turvallisen ympäristön luominen
- Orientointi; tutustuminen opintoihin ja oppilaitokseen
- Saattaen vaihto
- Realistisen käsityksen luominen opinnoista
- Ryhmäyttäminen
- Verkostoyhteistyö
- Valistus
- Teemapäivät
- Harrastustoiminta
- Vertaisohjaus
- Opiskelijoiden vaikutusmahdollisuudet
- Tulohaastattelu
- Henkilökohtainen ohjaus
- Palautteenanto
- Ohjauksellinen työote
- Monipuoliset opetusmenetelmät
- Oppilastietolomakkeet
- Ryhmänohjaajan tehtävät (kansio)
- Opintoihin sitouttaminen
- HOPS (henkilökohtainen oppimissuunnitelma)
- Yhteistyö kotiväen kanssa
- Koulussa yhteiset pelisäännöt, suunnitelmat ja tavoitteet
- Työelämäyhteistyö

2. Huomaaminen

- Yksilön, ryhmän ja yhteisön käyttäytymisen ja toiminnan tarkkailu
- Aktiivinen läsnäolo ja opiskelijoiden kuuntelu
- Tilanteiden analysointi, vertailu aiempaan
- Käyttäytymisnormit
- Annettujen tehtävien suorittamisen kontrollointi
- Poissaolojen kirjaus
- Sosiometriset kyselyt tms.

3. Tunnistaminen

- Tilannekartoitus
- Tietojen vaihto; opettajat, OHR
- Poissaolojen ja opiskelumenesuksen tms. seuranta
- Käyttäytymisen muutoksen huomiointi
- Tilanteen seuranta / tutkiminen esim. terveydentila, jaksaminen
- Huolen vyöhykkeistö (Stakes)
- Yhteydenotto aikaisempiin verkostoihin
- Tosiasioiden tunnustaminen
- Puuttumisen mallin toteuttaminen

4. Varhainen puuttuminen

- Otetaan huoli puheeksi opiskelijan kanssa
- Faktatiedon pohjalta toimiminen ja keskustelu
- Yhteydenotto kotiin
- Omien muistiinpanojen tekeminen tärkeää
- Yhteistyö; palaverit, tiedonkulku, sopimukset
- Tukitoimenpiteiden suunnittelu ja järjestäminen
- Työparitoiminnan ja verkostotyön aktivointi

5. Puuttuminen

- Asian nostaminen pöydälle ja avoin, mutta luottamuksellinen käsittely
- Puuttumisen mallit; vaihtoehtojen kartoitus
- Kriisisuunnitelmat
- OHR tai muut verkostot mukana aktiivisesti
- Tukitoimien järjestäminen esim. HOJKS, joustavuus, yksilöllisten polkujen rakentaminen
- Tukihenkilön nimeäminen
- Reaalipedagogiikka

6. Ei puututa tilanteeseen

- Haastava käyttäytyminen
- Tilanteen seuranta, kirjaaminen, analysointi ja rajojen asettaminen
- Tilanteen analysointi tulevaisuuden varalta ennaltaehkäisy

7. Korjaava työ

- Kriisityö; raunioiden siivous, tappioiden toteaminen, uuden rakentamisen aloitus
- Syrjäytymisen kierrettä voidaan ehkäistä niin kauan kuin syrjäytymisen kierre on näkyvässä
- Tehdään rankkojen interventioiden kautta;
  - kädestä pitäen,
  - vahva kontrolli,
  - läsnäolon tuntuminen ja näkyminen

Esimerkki

PUUTTUMINEN (vaihe 5)
HAASTAVAN OPIISKELIJA-
RYHMÄN TILANTEeseen

Cooper-projekti

Tarja Koskinen

2007

Toimintavaiheet

- Esimerkissä kuvataan opiskeluhuoltoryhmän toimenpiteitä, kun opiskeluryhmän tilanne oli ns. kriisivaiheessa ja "jotain oli tehtävä ja nopeasti".
  - Puuttumisen eri vaiheet mallinnettu oppilaitoksessa toteutettua prosessia mukailten; mitä suunniteltiin ja miten toimittiin.
  - Esimerkissä Puuttumisen vaiheita muodostui neljä:
    1. Akuutti toimintavaihe, jossa pyrittiin antamaan "ensiapua" ryhmän tilanteeseen
    2. Kokonaiskuvan määrittely, jossa pyrittiin luomaan ryhmän tilanteesta selkeä kokonaiskuva ja suunnittelemaan kokonaisuutta tukevat toimintamuodot
    3. Työskentelyvaihe, jossa suunnitelmat toteutettiin vastuunjaon mukaisesti
    4. Tilanteen seuranta ja arviointi, jossa pohdittiin aikaansaannoksia ja sekä opiskelijaryhmän että OH-ryhmän toimintamuotojen kehittämistä tulevaisuudessa
-

1. AKUUTTI TOIMINTAVAIHE

□ **Tilanneanalyysi ja tilanteeseen reagointi**

- Mitä tapahtunut - mikä on huolen aiheena? Tilanteen määrittely.
- Keneltä tietoa tullut? Millaista?
- Toimenpiteiden suunnittelu; kuka/mitä/missä/miten/milloin?
- Toimenpiteiden tavoitteiden määrittely.

□ **Toimenpiteiden kohderyhmät**

- Ryhmä
  - Yksittäiset opiskelijat
  - Henkilökunta; yksittäiset opettajat (esim. RO)
  - OHR
-

2. KOKONAISKUVAN MÄÄRITTELY

Tilanneanalyysi

- Tilanteen tarkempi analysointi, kirjaaminen ja kuvaaminen (tapahtuneet faktat, kokemukset, ongelmakohdat) eri toimijoiden näkökulmista;
    - OHR,
    - opettajat,
    - muu henkilökunta,
    - opiskelijat,
    - kotiväki,
    - työssäoppimispaikka tms.
verkostoyhteistyökumppanit.
  - Moniammatillisesta työnjaosta sopiminen.
-

□ **Toimenpiteiden suunnittelu ja niiden kirjaaminen**

- Tavoitteiden muuntaminen konkreettisiksi toimenpiteiksi; lyhyen ja pitkän aikavälin suunnitelmat.
  - Vastuun jakaminen; tilanne OHR:ltä esim. osastojen tehtäväksi – OHR opetushenkilöstön konsultoiva kumppani, ei vain toimintojen toteuttaja.
  - Aikataulutuksen suunnittelu.
-

3. TYÖSKENTELYVAIHE

□ **Toimenpiteiden toteuttaminen**

- Prosessin tavoitteellinen, suunnitelmallinen ja hallittu toteutus.
  - Aikatauluista kiinni pitäminen.
  - Vastuunjako; koko osaston, OHR:n tasolla, opiskelijoiden kanssa.
  - Tilanteesta raportointi asianosaisille; toimenpiteet, seuranta, palaute.
  - Jatkuva valppaana olo ja tehtyjen toimenpiteiden arviointi ja tilanteeseen mukauttaminen.
-

4. SEURANTA JA ARVIOINTI

□ **Tilanteen seuranta, arviointi ja palaute**

- Tilanteen jatkuva seuranta ja arviointi sekä sen perusteella toimintojen muuttaminen.
  - Opiskelijoiden kokemukset ja palautteet; ryhmä, yksilöt.
  - Henkilöstölle tiedottaminen.
  - OHR kokemukset.
  - Kotiväelle tiedottaminen ja yhteistyö.
-

Mitä saatiin aikaan

- Eri vaihtoehdot kirjattiin ja niistä koottiin yhteenveto, toimintojen "ideapankki" jatkohyödyntämistä varten.
    1. HAASTEET JA ONGELMAT
    2. TOIMINNAN TAVOITTEET
    3. TAVOITTEIDEN MUUTTAMINEN KONKREETTISIKSI TOIMENPITEIKSI
  - Kokemukset
    - Ryhmän toimintoihin puututtiin ripeästi, ammattitaitoisesti, hallitusti ja kokonaisvaltaisesti.
    - Ryhmän tilanne rauhoittui ja henkilöstön toimintamallit selkeytyivät.
    - Tilannetta on jatkossakin seurattava, siitä on tiedotettava ja jokaisen otettava vastuuta – niin henkilöstön kuin opiskelijoidenkin.
-

IDEAPANKKI HAASTAVIEN TILANTEIDEN KOHTAAMISEEN OPPILAITOKSESSA

HAASTEET JA ONGELMAT	TAVOITTEET	TAVOITTEIDEN MUUNTAMINEN KONKREETTISIKSI TOIMENPITEIKSI
Kiusaaminen	toimiva yhteishenki, turvallisuus	<ul style="list-style-type: none"> - ryhmäyttäminen (esim. äXäri –päivä) - luokan säännöt; kiusaamista ei suvaita - tiedotus opettajille - välitön puuttuminen
Opettajan aseman kyseenalaistaminen	opettaja luokassa oppimisen asiantuntija ja vastuussa luokan työskentelyn ohjaamisesta	<ul style="list-style-type: none"> - luokan ja opettajan pelisäännöt - henkilökohtaiset keskustelut - ryhmäyttäminen - ohjaaja apuna - työrauha - kolleegojen tuki
Työrauhahäiriöt	opiskelu- ja opetusrauha	<ul style="list-style-type: none"> - monipuoliset opetusmenetelmät - auktoriteetti - ryhmän/luokan yhteiset pelisäännöt
Heikko keskittymiskyky	kaikki jaksava/pystyvät keskittymään opetukseen	<ul style="list-style-type: none"> - erilaiset opetusmenetelmät ja opetuksen rytmittäminen - keskittymisharjoitukset - oppimisen tukitoimet

HAASTEET JA ONGELMAT	TAVOITTEET	TAVOITTEIDEN MUUNTAMINEN KONKREETTISIKSI TOIMENPITEIKSI
Motivaation puute	innostus ja kiinnostus opintoihin	<ul style="list-style-type: none"> - työpaikkavierailut - työässäoppimisjaksot - tulevaisuuden työmahdollisuuksien esittely - realismi ja työelämä; tulevaisuus koko ajan osana opetusta - mielenkiintoiset opetusmenetelmät - opetusmenetelmien vaihtelu - opisk. hlökohtainen huomiointi tuntitilanteissa - kotien kanssa keskustelut ja yhteistyö - henkilökohtainen ohjaus
Myöhästelyt	ajoissa paikalla	<ul style="list-style-type: none"> - luokan pelisäännöt - työelämän pelisäännöt esim. etukäteen ilmoitetaan myöhästymisestä
Poissaolot	oppilaat opiskelevat säännöllisesti	<ul style="list-style-type: none"> - työelämän pelisäännöt esim. etukäteen ilmoitetaan poissaolosta ja sovitaan korvaamisesta

HAASTEET JA ONGELMAT	TAVOITTEET	TAVOITTEIDEN MUUNTAMINEN KONKREETTISIKSI TOIMENPITEIKSI
Opiskelijoilla heikot pohjatiedot	riittävät pohjatiedot	<ul style="list-style-type: none"> - tiedottaminen ja yhteistyö peruskouluihin sekä koteihin - siirtymävaiheen tuki - rästipajat, HOJKS, HOPS
Koulun sääntöjen noudattamatta jättäminen	kaikilla yhteiset pelisäännöt, joita noudatetaan	<ul style="list-style-type: none"> - sääntöjä vähän, mutta selkeät - sääntöihin sitoutuminen ja sitouttaminen
Oppimisvaikeudet	oppiminen omien mahdollisuuksien puitteissa	<ul style="list-style-type: none"> - HOPS, HOJKS - Henkilökohtaisten tavoitteiden asettaminen
Ongelmien kärjistyminen	varhainen puuttuminen	<ul style="list-style-type: none"> - ennaltaehkäisevään toimintaan panostaminen - ennakoidaan opiskelijatilanteita jo ennen opintojen alkua; tiedonsiirto - ryhmäyttäminen joka vuosi/aina kun ryhmä muuttuu - kysely opiskelijoille ja henkilöstölle koulun tilanteesta - toimintasuunnitelma; ”Onnellinen koulu” - tapahtumien ja toimenpiteiden kirjaaminen